

מבט על, גיליון 1310, 26 באפריל 2020

גורמי הסלפיה-ג'האדיה ומגפת הקורונה

יורם שוייצר ואביעד מנדלבאום

משבר הקורונה עורר תגובות גם בקרב גורמי הסלפיה-ג'האדיה ברחבי העולם, ביניהם דוברי דאע"ש, אל-קאעדה וחכמי דת. קשת התגובות כללה הנחיות קפדניות למאמינים כיצד להישמר מפני המגפה כמצוות פיקוח נפש וכן הטפות לחזרה בתשובה ועידוד למאמינים להמשיך במאבק על אף המכות שספגו עם היעלמותה של "המדינה האסלאמית". המשבר הקשה הפוקד את המערב אף גרר תגובות של שמחה לאיד וקריאות למוסלמים להעניש את "הכופרים" ולנצל את מצבו הרעוע של המערב וחולשתו כדי להכות בו. למרות התבוסה הצבאית של "המדינה האסלאמית" ולנוכח "התגלות עוצמתו של האל וחולשת אויבי האסלאם", הועבר למאמינים מסר שלפיו ניצחונם מובטח. יתר על כן, נאמר כי הגם שהם עצמם מאוימים על ידי הקורונה, צמצום נוכחותן בלבנט של מדינות הקואליציה שלחמו ב"מדינה האסלאמית" תסייע למאמינים להתארגן ולהיערך מחדש כדי להילחם באויבי האסלאם.

מגפת הקורונה הפוקדת מדינות רבות בעולם, גורמת לתמותה גבוהה ולמשבר כלכלי אדיר ממדים, אינה פוסחת גם על מדינות מוסלמיות ועל מוסלמים רבים החיים כמיעוטים במדינות אחרות. כצפוי, המשבר העולמי עורר תגובות של אנשי דת, ובהם גם אלה המשמשים כפוסקי הלכה של הסלפיה-ג'האדיה. לצדם התייחסו למשבר גם דוברים בשם אל-קאעדה ודאע"ש, שהנחו את תומכיהם כיצד לנהוג לנוכח האיום ועודדו אותם לשמור על נאמנותם לארגונים עצמם ולדרך שהם מתווים לתומכיהם. עם פרוץ המשבר התמקדו דוברי הארגונים בעיקר בחובת המאמינים לשמור על חייהם ובריאותם בחיי היומיום. כדרכם, הנמקת המלצותיהם התבססה על החדית' ובו מובאים דברי הנביא אשר הורה למוסלמים להישמר על חייהם ולברוח ממגפת "הצרעת כמו מאריה". המאמינים נדרשו לדבוק ללא פשרה בהלכה המוסלמית, המגפה פורשה כסימן ששלח האל למאמיניו, מוסלמים נקראו לחזור בתשובה ולשמור בקפדנות על צוויי הדת, וכן הובטח כי כל מי שנפגע מהמגפה הוא "שהיד". כך ביקשו הדוברים לנצל את המשבר כדי להגביר את הדבקות במצוות הדעווה, קרי להציל את נפשות התועים אשר לא הקפידו לקיים אורח חיים מוסלמי, ולהחזיר את הכופרים לדרך הישר. בדיון שהתנהל בסוגיית שמחה לאיד בקרב הכופרים על סבלם ומותם של מוסלמים רבים, רוב הדוברים גרסו כי המגפה היא עונש ראוי וכי על המוסלמים להמשיך להיאבק עד חומרה בכל מי שמאיים עליהם ופוגע בהם.

זרם הסלפיה-ג'האדיה עצמו נמצא מזה כשנה במשבר קשה בעקבות תבוסתה הצבאית של "המדינה האסלאמית", לאחר מספר שנים שבהן הגיעה לשיא כוחה. על רקע המצוקה העולמית של "אויבי האסלאם", המגפה נתפסת כהזדמנות לחזק את ליבם של תומכי הארגונים ואת אמונתם. לדידם של דוברי הארגונים, המגפה הוכיחה כי מדינות המערב, ובכללן ארצות הברית ומדינות אירופה, הן נמר של נייר. עוצמתן הטכנולוגית והכלכלית קרסה באחת בפני המגפה, הנתפסת כביטוי לכוחו של האל. כך, דוברי אל-קאעדה ציינו בכרוז רשמי מטעם ההנהגה, שפורסם ב-31 במארס, כי מגפת הקורונה חשפה את שבריריות הכלכלה העולמית ואת חולשת החומריות

הפושעת של העולם המערבי, שהייתה מקור גאוותו, וציינו כי הקדמה הטכנולוגית והגלובליזציה, שהמערב חרת על דגלו, הם שהפכו למקור כישלונו. העולם המערבי נקרא לשים לב לעדות שסיפקה המגפה לעוצמת אללה ולאמץ את דת האסלאם. מאמר המערכת בא-נבאא', ביטאונו של דאע"ש, לגלג על עוצמתה של ארצות הברית, שתוארה כמוזיפת וכפרי של לוחמה פסיכולוגית, שגרמה לרבים להאמין כי יש לה יכולות מיוחדות ותבונה עודפת. כן נאמר שהנהייה אחרי ארצות הברית והציוד בה הם ניסיון לרצות את בעלי הכוח. דוברים הצהירו במפורש כי מטרתם היא להשחיר את ארצות הברית ולחשוף את אלה בעולם המוסלמי ומחוצה לו הנוהים אחריה, כדי שיחזרו בהם מדרכם הסוטה. הדוברים לא חסכו את שבט לשונם גם מאיראן, האשימו אותה ביצוא הנגיף וטענו שהמגפה שפגעה בה קשה היא אות והוכחה לכך שהשיעה אינה האסלאם האמיתי אלא תרמית.

לפי שעה, נשמעו גם קולות בודדים שקראו לנצל את הסחת הדעת של גורמי השלטון, הביטחון והמודיעין – אמנם בלי פירוט לגבי מקום מסוים – כדי להיערך לפגיעה נוספת במערב באמצעות פיגועי ראויה כגון אלה שבוצעו בפריז, בלונדון ובבריסל, ללא פירוט היכן וכיצד לפעול. ניתן להניח כי העובדה לפיה רובם המכריע של תושבי המערב ספונים בבתיהם, והתנועה האזרחית וחיי הכלכלה מושבתים, מקשים על פגיעה בהם גם לו תכננו.

קריאה זו לפעולה נגד המערב באה בהמשך לפעילות הנמשכת של גורמי דאע"ש בשנה האחרונה, בעיקר בלבנט. בעקבות תבוסתה הצבאית של "המדינה האסלאמית" נכנס דאע"ש לתקופת התארגנות והיערכות מחדש של כוחותיו, ובשנה שחלפה מאז אבדן מאחזו האחרון בבאע'יז, המשיך הארגון לבצע מדי שבוע פעולות טרור וגרילה בלבנט, בעיקר בעיראק וכן בסוריה ובמקומות אחרים ברחבי העולם באמצעות שותפיו. התעמולה הנוכחית נועדה לחזק את אמונתם של כלל תומכי הארגון, שנחלשה עקב המפלה הצבאית ואובדן השליטה והמשילות "האסלאמית" ("התמכין") באזורים נרחבים, ולגייס למאבק שתכליתו להחזיר את עטרת האסלאם ליושנה. תרמו לתחושת הביטחון הגוברת של גורמי דאע"ש בלבנט כי ביכולתם להתאושש, הודעותיהן של מדינות שונות, שנטלו חלק בפעילות הקואליציה להבסת "המדינה האסלאמית", ביניהן אוסטרליה, ספרד, צרפת, בריטניה, ניו זילנד, פורטוגל, צ'כיה והולנד, על אודות החזרת או צמצום כוחותיהן המסייעים לעיראק באימון כוחותיה להמשך המערכה נגד דאע"ש. אותה תחושה חוזקה על ידי הסגת מחנות אמריקאים ממוצול, אלקאים, אלקיאה, כרכוכ וא-תקדם, והעתקת הכוחות לבסיסים עורפיים, מוגנים יותר, כחלק ממהלך נרחב שהחל מאז חיסול מפקד "אל קודס" קאסם סולימאני. ואכן, במהלך מארס נרשמה פעילות מוגברת של פעילי סלפיה-ג'האדיה בעיראק.

על אף התעמולה המתלהמת של דוברי הסלפיה-ג'האדיה, וגם למרות המשך פעילות הטרור והגרילה שמבצעים פעילי דאע"ש בלבנט, ניכר כי מגפת הקורונה השפיעה על היקפי פעילותם של ארגוני הזרם ברחבי העולם. פיגועי ההתאבדות, שהיו ל"סמלם המסחרי" ברחבי העולם, הופסקו בחודשים האחרונים, למעט חריגים, והדבר ניכר מאז התפרצות המגפה בחודשים פברואר-מרץ. עם זאת, ניתן להעריך כי על אף שהשלכות המגפה לא פסחה גם על ארגוני הסלפיה-ג'האדיה, פעיליהם ותומכיהם, הסטת הקשב העולמי להתמודדות עם המגפה והשלכותיה המורכבות ובתוך כך הפחתת התשומות למאבק בטרור ולפי כך הפחתת הלחץ המופעל על ארגונים אלה, ינוצל על ידם למאמץ התאוששות והגברת פעילות הטרור, אשר על פי אמונתם הינה חלק מהגשמת ציווי האל.